

■ رابطه سلامت روان و رضایت شغلی
کتابداران دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان اصفهان
نجلا حریری | فهیمه بطلانی

چکیده

هدف: نظر به اهمیت رضایت شغلی در بهره‌وری سازمان‌ها، هدف پژوهش حاضر تعیین رابطه سلامت روان با رضایت شغلی کتابداران است.

روش/ رویکرد پژوهش: روش پژوهش پیمایشی تحلیلی، ابزار گردآوری داده‌ها دو پرسشنامه سلامت روان و شاخص توصیف شغلی، و جامعه آماری کتابداران کتابخانه‌های دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان اصفهان است.

یافته‌ها: میانگین سلامت روان کتابداران ۴۵/۳۷ و میانگین رضایت شغلی کتابداران ۱۶۰/۵۸ و درحد متوسط بوده، و بین سلامت روان و رضایت شغلی کتابداران رابطه معنی‌داری وجود ندارد. در تحلیل سلامت روان و رضایت شغلی به تفکیک جنسیتی نیز تفاوت معنی‌داری بین زنان و مردان کتابدار مشاهده نشد.

نتیجه‌گیری: نبود رابطه معنی‌دار بین سلامت روان و رضایت شغلی کتابداران، یافته بحث‌برانگیزی است که احتمال نقش پررنگ‌تر متغیرهای سازمانی را در رضایت شغلی کتابداران مطرح می‌کند. انجام پژوهش‌های بیشتر در این زمینه و نیز بررسی رابطه عوامل مختلف سازمانی و روان‌شناختی با هر دو متغیر سلامت روان و رضایت شغلی در جامعه کتابداران می‌تواند روشنگر نکات بیشتری در مورد این دو زمینه تحقیقاتی مهم باشد.

کلیدواژه‌ها

سلامت روان، رضایت شغلی، کتابداران، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان اصفهان

رابطه سلامت روان و رضایت شغلی

کتابداران دانشگاه علوم پزشکی

و خدمات بهداشتی درمانی استان اصفهان

نجلا حریری | فهیمه بطلانی^۲

دریافت: ۱۳۸۹/۳/۱۱ پذیرش: ۱۳۸۹/۸/۲

مقدمه

برخورداری از نعمت سلامت جسم و روان، لازمه استمرار حیات انسان بوده و شرط لازم برای بهره‌گیری مطلوب از مواهب زندگی اعم از اشتغال حرفه‌ای یا زندگی شخصی می‌باشد. مشکلات جهان امروز و پیامدهای آن در زمینه ایجاد استرس و تنش‌های روانی، مواجهه با بحران‌های روانی را برای افراد جامعه اجتناب‌ناپذیر ساخته و از همین رو مسئله بهداشت روانی در شرایط زندگی امروز، اهمیتی مضاعف یافته است. بهداشت و سلامت روان در محیط‌های کاری نیز از عواملی است که به‌نظر می‌رسد در کنار سایر عوامل سازمانی بر ارائه خدمات کارکنان بی‌تأثیر نخواهد بود. کارآیی و اثربخشی فعالیت‌های سازمان‌های مختلف تابع مستقیمی از کارآمدی نیروی انسانی آن سازمان محسوب می‌شود.

تأثیر ناخشنودی‌های شغلی بر سلامت کارکنان، به‌ویژه در سال‌های اخیر، دغدغه عمومی جوامع مختلف بوده است. ادراک اثرات نارضایتی شغلی بر سلامت افراد نه‌تنها از دیدگاه پزشکی و سلامتی، بلکه از منظر اقتصادی نیز مسئله حائز اهمیتی محسوب می‌شود. از آنجا که رضایت شغلی نقش مهمی در کیفیت زندگی حرفه‌ای و شخصی کارکنان دارد، نهایتاً در سطح کلان می‌تواند با رشد اقتصادی جوامع و بهره‌وری بیشتر نیز در ارتباط باشد (جاستینا^۳ و دیگران، ۲۰۰۷).

از سوی دیگر رضایت شغلی و حرفه‌ای مهم‌ترین موضوع در بحث حفظ و نگهداری

۱. دانشیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
nadjahariri@gmail.com
۲. کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران

۳. Justina

منابع انسانی هر سازمان بوده و به‌طور مستقیم به مسائلی چون سلامت جسمی و روانی نیروی کار، مشکلات مدیریتی و بسیاری از عوامل دیگر نیز مربوط می‌شود و از این میان، سلامت، بر رضایت شغلی کارکنان تأثیر بسزایی دارد (اشرفی‌ریزی، ۱۳۸۲). تردیدی در این واقعیت نیست که نیروی انسانی، سرمایه اصلی توسعه سازمان‌هاست و فراهم بودن شرایط لازم برای شکوفایی توانمندی‌های کارکنان می‌تواند تضمین‌کننده تحقق اهداف مادی و معنوی سازمان‌های مختلف اعم از تولیدی و خدماتی باشد.

بحث سلامت روان و رابطه آن با رضایت شغلی موضوع پژوهش‌های متعددی در ایران و خارج از ایران بوده است. در مورد شاغلان حرفه‌ای مختلفی مانند معلمان و کارمندان و بسیاری از مشاغل دیگر نیز رابطه سلامت روان و رضایت شغلی بررسی شده است. هرچند که از این مطالعات یافته‌های متفاوتی حاصل شده، اما در بسیاری از این پژوهش‌ها وجود رابطه میان سلامت روان و رضایت شغلی مورد تأیید قرار گرفته است. از جمله این مطالعات در ایران می‌توان به پژوهش خلج‌اسدی (۱۳۸۶) در جامعه کارمندان دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار و پژوهش ویروی (۱۳۸۷) در بین آموزگاران مدارس عادی و استثنایی اشاره کرد. یافته‌های برخی پژوهش‌های دیگر حاکی از این بوده است که بین سلامت روان و برخی از ابعاد رضایت شغلی رابطه وجود دارد، از آن جمله پژوهش حسینی و شریف‌پور (۱۳۸۵) است که براساس یافته‌های آن بین ابعاد رضایت شغلی (سرپرست، همکار و پرداخت) و سلامت روان پرسنل رابطه مثبت و معنی‌داری مشاهده شد، اما بین ابعاد دیگر رضایت شغلی (کار و ارتقاء) و سلامت روان رابطه معنی‌داری وجود نداشت. پژوهش شمسی (۱۳۸۲) نیز نشان داد بین سن، جنسیت، ساعت تدریس و سابقه تحصیلی با رضایت شغلی، سلامت روان و باور منطقی معلمان رابطه معنی‌داری وجود ندارد. براساس یافته‌های پژوهش کاهه و هیودی (۱۳۹۱) سلامت روان با مؤلفه‌های رضایت کلی از شغل، رضایت از محیط فرهنگی و رضایت از رفتار فرهنگی دارای ارتباط معنادار بود و افرادی که رضایت بیشتری را ابراز داشتند، از سلامت روان بهتری نیز برخوردار بودند.

نتایج برخی پژوهش‌های انجام شده در خارج از ایران مانند پژوهش لاسبری^۴ و دیگران (۲۰۰۴) نیز حاکی از این بود که رابطه معنی‌داری بین رضایت شغل و سلامت جسمانی و روانی وجود دارد. احدی^۵ (۲۰۰۹، ص ۳۶۶) نیز وجود رابطه مثبت و معنی‌دار بین دو متغیر یادشده را مورد تأیید قرار داد. همچنین در پژوهش ماهشبابو و جاداو^۶ (۲۰۱۲) رابطه مثبت و معنی‌داری میان رضایت شغلی و سلامت روان مشاهده شد. در تحقیق دیگری توسط استریواترا^۷ (۲۰۰۱) نیز رابطه منفی معنی‌دار استرس شغلی کارکنان با رضایت شغلی و سلامت جسمانی و روانی آنان نشان داده شد. در پژوهش لورتا^۸ (۲۰۰۹، ص ۵۱) نیز یافته‌ها

4. Lounsbury

5. Ahadi

6. Maheshbabu & Jadhav

7. Strivatra

8. Loreta

حاکمی از این بود که رضایت شغلی پایین با سطوح پایین سلامت روان در رابطه است. در پژوهش یادشده، عدم سلامت روان با نارضایتی از موقعیت اجتماعی و عدم استقلال نیز رابطه داشت. بهرغم اهمیت این زمینه تحقیقاتی و لزوم مطالعه آن در حوزه کتابخانه‌ها و حرفه کتابداری، پژوهش در مورد رابطه بین سلامت روان و رضایت شغلی کتابداران چندان مورد توجه نبوده است. در عصر حاضر که فناوری اطلاعات و ارتباطات به تمامی حرفه‌ها رنگ تازه‌ای بخشیده است، علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی نیز تحت تأثیر تحولات حاصل از فناوری، دگرگونی‌های عمیقی را در حوزه‌های خدماتی کتابخانه‌ها تجربه کرده است. این دگرگونی‌ها، عرصه‌های خدماتی نوینی را فراروی کتابداران و اطلاع‌رسانان قرار می‌دهد. امروزه کتابداران به‌عنوان نیروی انسانی دانش‌آموخته و متخصص، وظیفه ارائه خدمات نوین اطلاع‌رسانی را در کتابخانه به‌عهده دارند. هر عاملی که بر کار و فعالیت این نیروی متخصص تأثیر بگذارد، مستقیماً روند اطلاع‌رسانی را دستخوش تغییر خواهد کرد. ارائه خدمات در کتابخانه‌های علوم پزشکی نیز به دلیل اهمیت موضوع بهداشت و سلامت جامعه، حساسیتی ویژه می‌یابد.

کتابخانه‌های دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان اصفهان نهادهایی پویا هستند که با ارائه خدمات اطلاعاتی به بخش بزرگی از جامعه پزشکی استان اصفهان نقش بنیادینی در پیشبرد آموزش و پژوهش در حوزه سلامت و بهداشت منطقه دارند. از آنجا که رضایت شغلی کتابداران این دانشگاه تضمین‌کننده مأموریت خطیر کتابداران در خدمت‌رسانی به جمع کثیری از دانشجویان، اساتید و جامعه علوم پزشکی و پیراپزشکی استان است؛ و باتوجه به اینکه برخی مطالعات وسیع نشان داده‌اند بین رضایت شغلی و مشکلات سلامت روانی و جسمی رابطه وجود دارد (فاراگر^۹ و دیگران، ۲۰۰۵، ص ۱۱۱)، این پژوهش برآن است تا رابطه بین سلامت روان و رضایت شغلی در کتابداران کتابخانه‌های دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان اصفهان را مورد بررسی قرار دهد. یافته‌های این پژوهش می‌تواند با روشن کردن وضعیت سلامت روان کتابداران و رضایت شغلی آنها و همچنین رابطه این دو متغیر با یکدیگر، مسئولان کتابخانه‌های دانشگاه‌های مورد بررسی را در برنامه‌ریزی برای بهبود شرایط کاری کتابداران و ارتقاء رضایت شغلی، و فراهم‌آوری محیط مناسب کاری برای کاستن عوامل تنش‌زای محیطی یاری کند. باتوجه به اینکه ارتقاء سطح کیفی ارائه خدمات اطلاع‌رسانی در کتابخانه‌های علوم پزشکی کشور اهمیتی اساسی دارد و کیفیت خدمات کتابداران این کتابخانه‌ها دارای نقش تعیین‌کننده‌ای در آموزش و پژوهش پزشکی است، بنابراین انجام پژوهش در مورد سلامت روان کتابداران و رابطه این سلامت با رضایت شغلی آنان در کتابخانه‌های علوم پزشکی ضروری به نظر می‌رسد.

- پنج فرضیه زیر در این پژوهش به آزمون گذاشته شده است:
۱. سلامت روان کتابداران کتابخانه‌های دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان اصفهان بالاتر از حد متوسط است؛
 ۲. رضایت شغلی کتابداران کتابخانه‌های دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان اصفهان بالاتر از حد متوسط است؛
 ۳. بین سلامت روان و رضایت شغلی کتابداران کتابخانه‌های دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان اصفهان، رابطه معنی داری وجود دارد؛
 ۴. بین میانگین سلامت روان در زنان و مردان کتابدار کتابخانه‌های دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان اصفهان، تفاوت معنی داری وجود دارد؛ و
 ۵. بین میانگین رضایت شغلی در زنان و مردان کتابدار کتابخانه‌های دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان اصفهان، تفاوت معنی داری وجود دارد.

روش پژوهش

روش این پژوهش پیمایشی از نوع تحلیلی است. گردآوری داده‌ها با دو پرسشنامه سلامت روان^{۱۰} و شاخص توصیف شغلی^{۱۱} انجام گرفت. پرسشنامه سلامت روان یک «پرسشنامه سرندی»^{۱۲} مبتنی بر روش خودگزارش دهی است که در مجموعه‌های بالینی با هدف ردیابی کسانی که دارای یک اختلال روانی هستند، مورد استفاده قرار می‌گیرد (استورا، ۱۳۸۶). روایی پرسشنامه با محاسبه ضریب همبستگی و پایایی آن با آلفای کرونباخ (۰/۹۰) محاسبه شده است (تقوی، ۲۰۰۱). پرسشنامه دارای ۲۸ گویه است و در نمره‌گذاری آن از طیف لیکرت به صورت (۰-۲-۳) استفاده شده است؛ به این معنی که گزینه «الف» نمره صفر، گزینه «ب» نمره یک، گزینه «ج» نمره دو، و گزینه «د» نمره سه می‌گیرند. حداکثر نمره آزمودنی با این روش نمره‌گذاری برابر با ۸۴ خواهد بود. پرسشنامه رضایت شغلی در سال ۱۹۴۷ در دانشگاه کرنل تدوین شده است که جنبه‌هایی چون ماهیت کار، سرپرستی، همکاران، فرصت‌های ارتقاء و ترفیع و حقوق و مزایا را مورد بررسی قرار می‌دهد (هومن، ۱۳۸۱). روایی آن با استفاده از پرسشنامه‌ای که براساس نظریه هرزبرگ تدوین شده، بررسی و تأیید شده است. ضریب پایایی پرسشنامه نیز ۰/۸۸ است (نوربخش و علی‌زاده، ۱۳۸۳). پرسشنامه دارای ۴۸ سؤال در مقیاس لیکرت با نمرات از ۱ تا ۵ است و باتوجه به این طیف حداقل نمره ۴۸ و حداکثر آن ۲۴۰ است.

جامعه آماری این پژوهش، کلیه کتابداران کتابخانه‌های دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان اصفهان به تعداد ۵۸ نفر بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزارهای

10. GHQ
11. JDI
12. Screening questionnaire

آماري SPSS و Excel استفاده شده است. پس از جمع‌آوری اطلاعات، تجزیه و تحلیل اطلاعات در دو سطح توصیفی و استنباطی انجام شده است. در سطح توصیفی با استفاده از شاخص‌های آماری نظیر درصد، میانگین، انحراف معیار به تجزیه و تحلیل اطلاعات پرداخته و در سطح استنباطی متناسب با سطح سنجش داده‌ها، از ضریب همبستگی پیرسون، آزمون t مستقل، آزمون لوین، آزمون باکس و تحلیل واریانس چندراهه استفاده شده است.

یافته‌ها

از کل جامعه ۵۸ نفری، تعداد مردان ۱۸ نفر و تعداد زنان ۴۰ نفر است. به این ترتیب بیشترین درصد کتابداران (۶۹٪) را زنان تشکیل می‌دهند که این معادل تقریباً دوسوم جامعه پژوهش می‌باشد. یافته‌های پژوهش نشان داد که میانگین سلامت روان کتابداران ۴۵/۳۷ و میانگین رضایت شغلی آنان ۱۶۰/۵۸ است.

سلامت روان و رضایت شغلی زنان کمتر از سلامت روان و رضایت شغلی مردان بود. کمترین میزان سلامت روان مربوط به رده سنی ۳۱-۳۵، و بیشترین آن مربوط به رده سنی بالای ۴۱ سال بود؛ درحالی‌که بیشترین میزان رضایت شغلی مربوط به رده سنی زیر ۳۰ سال و کمترین آن مربوط به رده سنی ۳۱-۳۵ بود. براساس سایر یافته‌ها میزان سلامت روان افراد مجرد کمتر از سلامت روان متأهلین، و رضایت شغلی آنان بیشتر از متأهلین بود.

کمترین میزان سلامت روان و بیشترین میزان رضایت شغلی مربوط به کتابداران با مدرک دیپلم، و بیشترین میزان سلامت روان و کمترین میزان رضایت شغلی آن مربوط به کتابداران با مدرک تحصیلی کاردانی بود. یافته‌ها همچنین نشان داد که سلامت روان کتابداران با رشته تحصیلی غیرکتابداری کمتر از سلامت روان کتابداران با مدرک کتابداری است؛ درحالی‌که رضایت شغلی کتابداران با رشته تحصیلی غیرکتابداری بیش از رضایت شغلی کتابداران دارای رشته تحصیلی کتابداری می‌باشد.

کمترین میزان سلامت روان و بیشترین میزان رضایت شغلی برحسب سابقه مربوط به افراد با سابقه زیر ۵ سال خدمت، بیشترین میزان سلامت روان مربوط به افراد با سابقه بین ۵-۱۰ سال، و کمترین میزان رضایت شغلی مربوط به افراد دارای سابقه خدمت بالای ۲۱ سال بود.

بیشترین میزان سلامت روان و رضایت شغلی برحسب وضعیت اشتغال، مربوط به کتابداران طرحی و شرکتی بود. کمترین میزان سلامت روان برحسب وضعیت اشتغال، به کتابداران پیمانی و کمترین میزان رضایت شغلی، به کتابداران قراردادی مربوط می‌شد. سایر یافته‌ها حاکی از این بود که بیشترین میزان سلامت روان و رضایت شغلی برحسب نوع کار،

مربوط به کتابداران بخش سرپرستی است؛ کمترین میزان سلامت روان برحسب نوع کار، به کتابداران بخش خدمات ترکیبی و کمترین میزان رضایت شغلی به کتابداران بخش فنی مربوط می‌شد.

برای آزمون فرضیه ۱ مبنی براینکه «میزان سلامت روان کتابداران دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی استان اصفهان بالاتر از حد متوسط است»، از آزمون t استفاده شد که نتایج آن در جدول ۱ آمده است.

میانگین فرضی=۲/۵					متغیها
سطح معنی داری	t	درجه آزادی	تفاضل میانگین ها	میانگین	
۰/۰۰۱	۲۴/۰۳	۵۸	-۰/۸۸	۱/۶۲	سلامت روان

جدول ۱

نتایج آزمون t در مورد
میزان سلامت روان کتابداران

همانگونه که در جدول ۱ مشاهده می‌شود میانگین پاسخ‌دهندگان در پرسشنامه GHQ کمتر از میانگین فرضی است که این نشان‌دهنده تفاوت معنی دار است ($p < ۰/۰۵$). با توجه به اینکه نمره پایین در این پرسشنامه نشانگر سلامت بیشتر است، وضعیت سلامت روان کارکنان بالاتر از حد متوسط است، در نتیجه فرضیه اول تأیید می‌شود.

آزمون فرضیه ۲ مبنی براینکه «رضایت شغلی کتابداران دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی استان اصفهان بالاتر از حد متوسط است»، با استفاده از آزمون t انجام گرفت که نتایج آزمون در جدول ۲ مشاهده می‌شود.

میانگین فرضی=۲/۵					متغیها
سطح معنی داری	t	درجه آزادی	تفاضل میانگین ها	میانگین	
۰/۰۰۱	۴/۴۸	۵۸	۰/۳۴	۳/۳۴	رضایتمندی کلی
۰/۰۰۱	۷/۶۸	۵۸	۰/۷۶	۳/۷۶	کار
۰/۰۰۱	۵/۸۵	۵۸	۰/۶۴	۳/۶۴	سرپرست
۰/۰۰۱	۱۲/۱۸	۵۸	۱/۷۳	۴/۷۳	همکاران
۰/۵۶	-۰/۵۹	۵۸	-۰/۱۱	۲/۸۹	فرصت ترفیع
۰/۰۰۱	-۹/۲۵	۵۸	-۰/۸۹	۲/۱۰	پرداخت

جدول ۲

نتایج آزمون t در مورد میزان
رضایت شغلی کتابداران

جدول ۲ نشان می‌دهد که رضایت کتابداران از فرصت‌های ترفیع در حد متوسط است و با نمره میانگین فرضی تفاوت معنی‌دار ندارد. رضایتمندی شغلی کلی، رضایت از کار، رضایت از سرپرست، رضایت از همکاران، و رضایت از پرداخت بالاتر از میانگین گزارش شده است ($p < 0/05$). براساس نتایج آزمون، فرضیه دوم تأیید می‌شود. برای آزمون فرضیه ۳ مبنی بر اینکه «بین سلامت روان و رضایت شغلی کتابداران دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی استان اصفهان رابطه معنی‌داری وجود دارد»، از آزمون معنی‌داری همبستگی پیرسون استفاده شد و نتایج آن در جدول ۳ آمده است.

متغیرها	میزان همبستگی	سطح معنی‌داری	تعداد
سلامت روان و رضایت شغلی	-۰/۱۴	۰/۲۹	۵۸
سلامت روان و رضایت از کار	-۰/۱۲	۰/۳۷	۵۸
سلامت روان و رضایت از سرپرست	-۰/۱۴	۰/۳۰	۵۸
سلامت روان و رضایت از همکاران	-۰/۱۶	۰/۲۱	۵۸
سلامت روان و رضایت از فرصت‌های ترفیع	-۰/۱۲	۰/۳۶	۵۸
سلامت روان و رضایت از پرداخت	-۰/۱۱	۰/۳۹	۵۸

جدول ۳

همبستگی سلامت روان
 با رضایت شغلی و ابعاد آن

چنانکه در جدول ۳ ملاحظه می‌شود، همبستگی بین سلامت روان کتابداران با رضایت شغلی آنها و ابعاد آن منفی است، ولی در هیچ‌کدام از مقادیر، همبستگی معنی‌دار نیست. ارتباط منفی مشاهده شده بدان جهت است که نمره بالا در پرسشنامه GHQ نشانگر سلامت روانی پایین‌تر است. در نتیجه ارتباط منفی نشان می‌دهد با افزایش رضایت شغلی، سلامت روانی نیز افزایش می‌یابد، ولی چون سطح معنی‌داری بالای ۰/۰۵ است هیچ‌یک از رابطه‌های مشاهده شده معنی‌دار نیست، در نتیجه فرضیه سوم رد می‌شود.

فرضیه ۴ مبنی بر اینکه «بین میانگین سلامت روان در زنان و مردان کتابدار کتابخانه‌های دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی استان اصفهان تفاوت معنی‌داری وجود دارد»، با استفاده از آزمون t برای دو نمونه مستقل مورد آزمون قرار گرفت (جدول ۴). قبل از اجرای آزمون، ابتدا پیش فرض تساوی واریانس‌ها با استفاده از آزمون لوین بررسی شد که براساس نتایج آزمون لوین همسان بودن واریانس‌ها تأیید گردید.

جدول ۴

نتایج آزمون t برای مقایسه سلامت روان زنان و مردان کتابدار

سطح معنی داری	t	درجه آزادی	خطای استاندارد تفاضل	تفاضل میانگین‌ها	میانگین زنان	میانگین مردان
۰/۵۱	۰/۶۷	۵۶	۲/۲۶	۱/۵۱	۴۴/۳۳	۴۵/۸۵

بر اساس داده‌های جدول ۴، و از آنجا که $t = 0/67$ می‌باشد و سطح معنی داری نیز بالای $0/05$ است، تفاوت میانگین‌ها معنی دار نیست، در نتیجه فرضیه چهارم پژوهش رد می‌شود. برای آزمون فرضیه ۵ مبنی بر اینکه «بین میانگین رضایت شغلی در زنان و مردان کتابدار کتابخانه‌های دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی استان اصفهان تفاوت معنی دار وجود دارد»، رضایت شغلی و ابعاد آن در زنان و مردان با استفاده از تحلیل واریانس چندراهه مقایسه شد. ابتدا پیش فرض همسانی ماتریس کوواریانس بررسی شد. نتایج آزمون باکس نشان داد که سطح معناداری بالاتر از $0/05$ است و تفاوت ماتریس کوواریانس‌ها معنی دار نیست و در نتیجه پیش فرض برقرار است. میانگین و انحراف معیار رضایت شغلی و ابعاد آن در جدول ۵ و نتایج تحلیل واریانس چندراهه در جدول ۶ آمده است.

متغیرها	جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار
کار	زن	۴۰	۴۴/۶۵	۹/۵۶
	مرد	۱۸	۴۶/۳۸	۸/۷۵
سرپرست	زن	۴۰	۴۵/۹۰	۱۱/۷۹
	مرد	۱۸	۵۰/۳۸	۸/۵۸
همکاران	زن	۴۰	۳۶/۳۷	۸/۸۵
	مرد	۱۸	۳۷/۲۳	۱۰/۵۱
فرصت ترفیع	زن	۴۰	۱۶/۲۷	۹/۱۴
	مرد	۱۸	۱۹/۷۲	۷/۱۱
پرداخت	زن	۴۰	۱۴/۸۲	۵/۲۷
	مرد	۱۸	۱۴/۵۰	۵/۳۸
رضایت شغلی	زن	۴۰	۱۵۶/۵۰	۲۸/۶۴
	مرد	۱۸	۱۶۹/۶۶	۲۷/۵۴
	کل	۵۸	۱۶۰/۵۸	۲۸/۷۳

جدول ۵

میانگین و انحراف معیار رضایت شغلی کتابداران

متغیر وابسته	منبع تأثیرات	مجموعه جزوات	درجه آزادی	میانگین جزوات	F	سطح معنی داری	محدودات	توان آماری
کار	تفاوت بین دو جنس خطا	۳۷/۵۳	۱	۳۷/۵۳	۰/۴۳	۰/۵۱۴	۰/۰۰۸	۰/۰۹
		۶۸۷/۳۷	۵۴	۸۷/۰۰	۲/۰۹	۰/۱۵۳	۰/۰۳۶	۰/۲۹
سرپرست	تفاوت بین دو جنس خطا	۲۵۰/۱۳	۱	۲۵۰/۱۳	۲/۰۰	۰/۱۶۳	۰/۰۲۵	۰/۱۸
		۶۶۷/۱۷	۵۴	۱۱۹/۲۴	۲/۱۲	۰/۷۲۱	۰/۰۰۲	۰/۰۶
همکاران	تفاوت بین دو جنس خطا	۱۱/۴۰	۱	۱۱/۴۰	۰/۱۳	۰/۷۲۱	۰/۰۰۲	۰/۰۶
		۴۹۳/۳۷	۵۴	۸۸/۱۶	۲/۰۰	۰/۱۶۳	۰/۰۲۵	۰/۱۸
فرصت ترفیح	تفاوت بین دو جنس خطا	۱۳۷/۵۱	۱	۱۳۷/۵۱	۲/۰۰	۰/۱۶۳	۰/۰۲۵	۰/۱۸
		۴۱۲/۵۸	۵۴	۷۳/۶۷	۲/۰۰	۰/۱۶۳	۰/۰۲۵	۰/۱۸
پزداریت	تفاوت بین دو جنس خطا	۱۰۳۱	۱	۱۰۳۱	۰/۰۴	۰/۸۳۰	۰/۰۰۱	۰/۰۵
		۱۵۷۵/۷	۵۴	۳۷/۱۳	۰/۰۴	۰/۸۳۰	۰/۰۰۱	۰/۰۵
رضایت کلی	تفاوت بین دو جنس خطا	۲۱۵۲/۰۶	۱	۲۱۵۲/۰۶	۲/۶۸	۰/۱۰۷	۰/۰۰۱	۰/۰۵
		۴۴۹۸/۰۰۰	۵۴	۸۰۱/۷۵	۲/۶۸	۰/۱۰۷	۰/۰۰۱	۰/۰۵

جدول ۶

نتایج تحلیل واریانس چندراهه برای
مقایسه رضایت شغلی زنان و مردان کتابدار

چنانکه در جدول ۶ مشاهده می شود تمام سطوح معنی داری بالای ۰/۰۵ هستند و هیچ کدام از تفاوت ها معنی دار نیستند. بنابراین با توجه به نبود تفاوت معنی دار بین میانگین

رضایت شغلی زنان و مردان کتابدار، فرضیه پنجم پژوهش رد می‌شود.

نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش نشان داد که میانگین سلامت روان کتابداران کتابخانه‌های دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان اصفهان ۴۵/۳۷ است که این میانگین براساس نتایج آزمون t بالاتر از حد متوسط می‌باشد. از آنجا که به لحاظ منطقی، سلامت روان کارکنان می‌تواند با بهداشت روانی محیط کار در ارتباط باشد، برخورداری کتابداران از سلامت روان در حد بالاتر از متوسط، می‌تواند این تفسیر را مطرح کند که کتابخانه‌های مورد بررسی از نظر شرایط بهداشت روانی در وضعیت نسبتاً مناسبی هستند، و شرایط سازمانی و مدیریتی در کتابخانه‌های مورد مطالعه، فضای نسبتاً آرامی برای اشتغال کتابداران فراهم کرده است. با توجه به یافته‌ها به نظر می‌رسد در کتابخانه‌های یاد شده، در رابطه با شرایط کاری به این نکته توجه شده است که مدیریت اثربخش و بهره‌وری کارکنان بدون توجه به سلامت روانی کارکنان حاصل نمی‌شود. نتایج برخی پژوهش‌های دیگر نیز سلامت روان گروه‌های مختلف شاغلان مانند کارکنان دانشگاه‌ها و برخی سازمان‌های دولتی دیگر را در حد بالاتر از متوسط نشان داده است که از آن جمله می‌توان به پژوهش‌های ویسی و دیگران (۱۳۷۹) و گروسی فرشی و مانی (۱۳۸۳) اشاره کرد.

در بررسی رضایت شغلی کتابداران کتابخانه‌های دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان اصفهان یافته‌ها نشان داد که میانگین رضایت شغلی کتابداران بالاتر از حد متوسط است (۱۶۰/۵۸). در مطالعه ابعاد رضایت شغلی نیز مشاهده شد که رضایت از فرصت‌های ترفیع در حد متوسط است و با نمره میانگین فرضی، تفاوت معنی‌دار ندارد. رضایتمندی شغلی کلی، رضایت از کار، رضایت از سرپرست، رضایت از همکاران و رضایت از پرداخت بالاتر از میانگین گزارش شده است ($p < 0/05$)، در نتیجه رضایت شغلی در این ابعاد بالاتر از حد متوسط است. این نتایج با یافته‌های ویسی و دیگران (۱۳۷۹)، حبیب و شیرازی (۱۳۸۲)، حسینی و شریف‌پور (۱۳۸۵)، و الیزا^{۱۳} (۲۰۰۸) همخوان است. رضایت شغلی نسبتاً بالا در کتابداران کتابخانه‌های دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان اصفهان می‌تواند نشانگر جو سازمانی نسبتاً مطلوب در کتابخانه‌های مورد بررسی باشد. تجزیه و تحلیل یافته‌های مربوط به فرضیه رابطه معنی‌دار بین سلامت روان و رضایت شغلی کتابداران نشان داد که میزان همبستگی بین سلامت روان و رضایت شغلی $r = -0/14$ است. ارتباط منفی مشاهده شده بدان جهت است که نمره بالا در پرسشنامه GHQ نشانگر سلامت روانی پایین‌تر است؛ در نتیجه ارتباط منفی نشان می‌دهد با افزایش رضایت شغلی،

13. Elisa

سلامت روانی نیز افزایش می‌یابد، ولی چون سطح معنی‌داری بالای ۰/۰۵ است ($t=0/29$) لذا می‌توان نتیجه گرفت بین سلامت روان و رضایت شغلی رابطه معنی‌دار وجود ندارد. این نتایج با یافته‌های جابری کوشکی (۱۳۷۱) در جامعه معلمان همخوانی دارد. شمس‌ی (۱۳۸۲) نیز در پژوهش دیگری در جامعه معلمان به نتیجه مشابهی دست یافته است. برخی پژوهش‌های دیگر البته وجود رابطه بین رضایت شغلی و سلامت روان را تأیید کرده‌اند که مطالعه خلیج‌اسدی (۱۳۸۶) در بین کارمندان دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار و پژوهش ویروی (۱۳۸۷) در جامعه آموزگاران مدارس عادی و استثنایی از جمله این پژوهش‌هاست. احدی (۲۰۰۹، ص ۳۶۶) نیز رابطه مثبت و معنی‌دار بین سلامت روان و رضایت شغلی را مورد تأیید قرار داده است. عدم مشاهده رابطه معنی‌دار بین رضایت شغلی و سلامت روان در جامعه کتابداران مورد بررسی در این پژوهش این احتمال را مطرح می‌کند که برخی عوامل سازمانی ممکن است بر هر یک از این متغیرها تأثیر جداگانه‌ای داشته باشند. برای مثال در پژوهش آس و بل^{۱۴} (۲۰۱۰، ص. ۴۲) رفتار سازنده مدیریت دارای رابطه سیستماتیک با سلامت روان نبود، حال آنکه با رضایت شغلی کارکنان رابطه معنی‌داری داشت. در واقع تعدد عوامل بالقوه‌ای که به‌گونه‌ای در هم تنیده‌اند نیز بر رضایت شغلی و سلامت روان افراد تأثیر گذار هستند و خود می‌تواند توجیهی بر تفاوت‌های حاصل در نتایج پژوهش‌های مختلف در این رابطه تلقی شود. محیط‌های کاری کتابداران به‌رغم برخی ویژگی‌های مشترک، طبیعتاً به واسطه عوامل بسیار متعدد سازمانی و محیطی، دارای تفاوت‌هایی از نظر برخی شرایط و ویژگی‌ها هستند. این تنوع عوامل محیطی هم در سطح خرد سازمانی در درون یک کشور، و هم در سطح کلان در بین جوامع مختلف به نحو اجتناب‌ناپذیری وجود دارد و در واقع نمی‌توان انتظار داشت که تصور منطقی رابطه بین سلامت روان و رضایت شغلی در همه جوامع مورد مطالعه تأیید شود. عدم رابطه معنی‌دار بین سلامت روان و رضایت شغلی کتابداران در این پژوهش، احتمال نقش پررنگ‌تر متغیرهای سازمانی را در رضایت شغلی کتابداران مطرح می‌کند. به‌طور قطع انجام پژوهش‌های بیشتر در مورد رابطه سلامت روان و رضایت شغلی و نیز بررسی رابطه عوامل مختلف سازمانی و روان‌شناختی بر هر دو متغیر (سلامت روان و رضایت شغلی) در جامعه کتابداران می‌تواند روشن‌گر نکات بیشتری در مورد این دو زمینه تحقیقاتی مهم باشد.

در تحلیل سلامت روان برحسب ویژگی‌های جمعیت‌شناختی کتابداران مشاهده شد که سلامت روان در مردان اندکی بیش از زنان است، اما بین میانگین سلامت روان زنان و مردان تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. در پژوهش لورتا (۲۰۰۹، ص ۵۱) نیز تفاوت معنی‌داری از نظر سلامت ذهنی بین مردان و زنان مشاهده نشد. همچنین یافته‌های حبیب و شیرازی

(۱۳۸۲) نشان‌دهنده عدم تفاوت معنی‌دار در سلامت روان برحسب جنسیت بود. در تفسیر این یافته‌ها می‌توان چنین تصور کرد که عوامل یکسانی بر سلامت روان زنان و مردان اثر می‌گذارد و از همین رو در محیط کتابخانه‌های مورد بررسی سطح سلامت روان مردان و زنان با یکدیگر تفاوت معنی‌داری ندارد. در مورد عدم تفاوت معنی‌دار در سلامت روان زنان و مردان کتابدار این تفسیر نیز می‌تواند مطرح باشد که امروزه در محیط‌های کاری کتابداران از نظر شرایط بهداشت روانی، مردان و زنان در شرایط یکسانی قرار دارند و استرس‌ها و فشارهای محیط کار به‌نحو نسبتاً یکسانی بر زنان و مردان تأثیر می‌گذارد.

سایر یافته‌ها نشان داد که بیشترین میانگین سلامت روان مربوط به رده سنی بالای ۴۱ سال است. به‌نظر می‌رسد این گروه به دلیل کسب تجربه و آموزش‌های مهارت زندگی، از سازگاری و رفتار مثبت و کارآمد بیشتری برخوردار باشند. احتمالاً در این رده‌های سنی، افراد مسئولیت‌های مربوط به نقش اجتماعی خود را پذیرفته و با چالش‌ها و مشکلات روزانه زندگی به شکل مؤثرتری برخورد می‌کنند. براساس سایر یافته‌ها در مقایسه میانگین سلامت روان کتابداران برحسب مدرک تحصیلی، بیشترین میانگین سلامت روان مربوط به کتابداران با مدرک کاردانی بود. به‌نظر می‌رسد با افزایش میزان تحصیلات، سطح انتظارات افراد از شغل مورد تصدی نیز بالاتر می‌رود و سلامت روان آنان تحت تأثیر برداشتی قرار می‌گیرد که از برآورده شدن انتظارات خود دارند. احتمالاً کتابداران با کسب مدارک تحصیلی بالاتر، در سازگاری با وظایف مختلف کاری که در محیط کتابخانه به آنها محول می‌شود، چالش‌ها و دشواری‌هایی را تجربه می‌کنند که این نیز می‌تواند در سلامت روان آنها اثرگذار باشد.

یافته‌ها همچنین نشان داد که میانگین سلامت روان افراد متأهل بیش از افراد مجرد است. به‌نظر می‌رسد ازدواج به‌عنوان یک سپر در برابر سختی‌های زندگی عمل می‌کند و حمایت هیجانی و عاطفی به بهبود شرایط سلامت روانی افراد منجر می‌شود. در رابطه با نوع کاری که کتابداران در محیط کتابخانه به آن اشتغال دارند، یافته‌ها حاکی از این بود که کمترین میانگین سلامت روان مربوط به کتابداران بخش خدمات ترکیبی است. احتمالاً شاغلان در خدمات ترکیبی به دلیل ضرورت تلاش و فعالیت بسیار و داشتن حوزه فعالیت وسیع‌تر، متحمل فشارهای روانی و استرس بیشتری می‌شوند که این نیز می‌تواند بر سلامت روان آنان تأثیرگذار باشد. با توجه به اهمیت تخصص‌گرایی در محیط کتابخانه‌ها، لازم است وظایف شغلی کتابداران با توجه به مهارت و تخصص ویژه آنها تعیین و واگذار شود.

در تحلیل یافته‌های مربوط به رضایت شغلی برحسب ویژگی‌های جمعیت‌شناختی کتابداران مشاهده شد که رضایت شغلی زنان کمتر از مردان است، اما یافته‌ها نشان داد که بین میانگین رضایت شغلی زنان و مردان تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. به‌رغم اینکه کتابداری

از نظر حرفه‌ای، قلمروی زنانه محسوب می‌شود، در بسیاری از پژوهش‌های انجام شده در مورد رضایت شغلی کتابداران، زنان کتابدار نسبت به مردان به‌نحو معنی‌داری از شغل خود ناراضی‌تر بوده‌اند (حریری، ۱۳۸۲، ص ۵۳). در تبیین و تفسیر عدم مشاهده تفاوت معنی‌دار بین رضایت شغلی مردان و زنان در جامعه پژوهش حاضر می‌توان گفت امروزه تبعیض‌های جنسیتی در جامعه ایران کاهش یافته و فرهنگ نیز که نقش تعیین‌کننده‌ای در رضایتمندی دارد دستخوش تغییر شده است. وقتی در جامعه سقفی به نام تبعیض جنسیتی وجود نداشته باشد، تأثیر فضای سنگین آن نیز ناخودآگاه کمتر می‌شود و به تبع آن، رضایتمندی زنان و مردان از شغل و حرفه‌ای که به آن اشتغال دارند می‌تواند میزان تقریباً همسانی داشته باشد. به‌نظر می‌رسد امروزه زنان همانند مردان، امکان استفاده از مهارت‌ها و توانایی‌های خود را در حد مطلوب به‌دست آورده‌اند و با برخورداری از شرایط بهداشت روانی مناسب در محیط‌های کاری کتابخانه، همانند مردان از رضایت شغلی در حد بالاتر از متوسط برخوردارند.

براساس سایر یافته‌ها بیشترین میانگین رضایت شغلی مربوط به رده سنی زیر ۳۰ سال است. این یافته‌ها برخلاف نظر آگو^{۱۵} و دیگران (۱۹۹۳) است که در مورد رابطه سن و رضایت شغلی عقیده دارند افراد هرچه مسن‌تر می‌شوند به دلیل کاهش توقعات و کسب تجربه، سازگاری بیشتری در کار خود دارند و افراد جوان‌تر به دلیل توقعات بالاتر سازگاری و رضایت کمتری دارند. نتایج مربوط به متغیر سن در این پژوهش با یافته‌های آس و بل (۲۰۱۰) نیز مغایرت دارد. در تحقیق یاد شده متغیر سن دارای رابطه مثبت با رضایت شغلی بود، یعنی در کارکنان با سنین بالا، رضایت شغلی نیز بیشتر می‌شد. یافته‌های مشابهی در پژوهش کولبجورنسن^{۱۶} و دیگران (۲۰۰۱) نیز مشاهده شده است.

نتایج همچنین نشان داد که بیشترین میانگین رضایت شغلی مربوط به مجردین است. به‌نظر می‌رسد کتابداران مجرد و خصوصاً مردان احتمالاً به علت اینکه وقت آزاد بیشتری نسبت به متأهلین دارند، در کار خود امکان پیشرفت و ارتقاء بیشتری دارند و راحت‌تر می‌توانند به سطوح بالاتر کاری دست یابند.

در رابطه با رشته تحصیلی، یافته‌ها حاکی از این بود که بیشترین میانگین رضایت شغلی مربوط به کتابداران با رشته تحصیلی غیرکتابداری است. احتمالاً انتظارات دارندگان مدرک کتابداری از شغل و حرفه کتابداری بیشتر از شاغلانی است که دارای مدارک تحصیلی غیرکتابداری هستند که این می‌تواند موجبات نارضایتی آنها را در مقایسه با سایر شاغلان در کتابخانه فراهم آورد.

براساس سایر یافته‌های پژوهش، بیشترین میانگین رضایت شغلی مربوط به کتابداران با مدرک تحصیلی دیپلم بود. با توجه به این یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که هرچه سطح

15. Agho
16. Colbjornsen

تحصیلات فرد بالا می‌رود، انتظارات فرد از شغلی که در آن خدمت می‌کند افزایش می‌یابد و چون سازمان نمی‌تواند نیازهای فرد را در حد مطلوب برآورده کند، رضایت شغلی وی کاهش می‌یابد، و لذا افراد تحصیلکرده رضایت کمتری از شغل خود دارند. بیشترین میانگین رضایت شغلی برحسب وضعیت اشتغال مربوط به کتابداران طرحی و شرکتی، و برحسب نوع کار مربوط به کتابداران بخش سرپرستی است.

یافته‌های پژوهش حاضر در مورد عدم رابطه معنی‌دار بین سلامت روان و رضایت شغلی کتابداران، ضرورت مطالعات بیشتر در رابطه با عوامل مؤثر بر رضایت شغلی کتابداران را مطرح می‌کند. رضایت شغلی در واقع مفهوم بسیار پیچیده‌ای است و عوامل مرتبط با آن نیز می‌تواند از تعدد و پیچیدگی بسیاری برخوردار باشند. اهمیت خشنودی کتابداران از حرفه‌ای که بدان اشتغال دارند و نقش این رضایت و خشنودی در ارائه بهینه خدمات کتابداری، شناخت عوامل مرتبط با رضایت شغلی و اجرای تحقیقات گسترده در این زمینه را ضروری می‌کند. در خاتمه لازم است به این نکته نیز اشاره شود که با توجه به محدود بودن تعداد جامعه پژوهش حاضر، لازم است در مورد تعمیم یافته‌ها جانب احتیاط رعایت شود و یافته‌های آن برای تعمیم‌پذیری، با تحقیقات وسیع‌تر دیگری پشتیبانی گردد.

پیشنهاد می‌شود:

- با توجه به اینکه سلامت روان کتابداران در این پژوهش در حد متوسط بود، لازم است کتابخانه‌ها با توجه به اهمیت سلامت روان و به منظور افزایش سطح سلامت روانی شاغلان کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی، برنامه‌های آموزشی مؤثری را برای افزایش مهارت‌های بهداشت روانی کتابداران خود تدارک ببینند.

- عدم رابطه معنی‌دار بین سلامت روان و رضایت شغلی کتابداران در این پژوهش، احتمال نقش پررنگ‌تر متغیرهای سازمانی را در رضایت شغلی کتابداران مطرح می‌کند و از همین رو لازم است کتابخانه‌ها با اقدام در جهت ایجاد رضایت بیشتر در زمینه‌هایی مانند تأمین مادی کارکنان و ارتقاء وضعیت رفاهی آنان، در جهت بالا بردن سطح رضایت شغلی کتابداران تلاش کنند و با توجه به کمتر بودن رضایت شغلی دارندگان مدرک کتابداری نسبت به کارکنان دارای مدارک تحصیلی غیرکتابداری، لازم است به اهمیت تخصص در حوزه کتابداری توجه بیشتری شود و با ارج نهادن به تخصص کارکنان دارای مدرک کتابداری، موجبات رضایت بیشتر آنها در کتابخانه‌ها فراهم شود.

- از آنجاکه براساس یافته‌های پژوهش، رضایت شغلی کتابداران دارای سابقه خدمت بالای ۲۰ سال کمتر از کتابداران کم‌سابقه‌تر بود، لازم است موجباتی فراهم شود که کتابداران با افزایش سنوات خدمت و کسب تجربه بیشتر، از امکان ارتقاء و رسیدن به مدارج بالاتر حرفه‌ای

به نحو مناسبی برخوردار شوند تا نسبت به حرفه کتابداری دلگرمی بیشتری احساس کنند.
- با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر و نارضایتی نسبی کارکنان در گویه‌های مربوط به وضعیت ترفیع، کتابخانه‌ها باید با شفاف‌تر کردن شیوه‌های تشویقی خود و فراهم کردن امکانات مساوی برای ترفیع بر اساس استحقاق، موجبات رضایت بیشتر کتابداران را فراهم آورند.

منبع

- استورا (۱۳۸۶). *تنیدگی یا استرس بیماری جدید تمدن*. ترجمه پریرخ دادستان. تهران: رشد.
- اشرفی‌ریزی، حسن (۱۳۸۲). «بررسی میزان رضایت شغلی کتابداران شاغل در کتابخانه‌های عمومی وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در استان اصفهان». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران.
- جابری کوشکی، فرشاد (۱۳۷۱). «بررسی رابطه بین بیماری‌های روان‌تنی با میزان رضایت شغلی معلمان مرد شاغل در مدارس آموزش و پرورش شهر مشهد در سال تحصیلی ۷۲-۷۳». پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی. دانشگاه تربیت معلم.
- حبیب، سپیده؛ شیرازی، محمدعلی (۱۳۸۲). «رضایت شغلی و سلامت روانی در کارکنان بیمارستان عمومی». *اندیشه و رفتار*، ۸ (۴): ۶۴-۷۳.
- حریری، نجلا (۱۳۸۲). «تأثیر جنسیت و سایر ویژگی‌های جمعیت‌شناختی در رضایت شغلی کتابداران دانشگاهی». *فصلنامه کتاب*، ۱۴ (۴): ۳۵-۴۹.
- حسینی سعید؛ شریف‌پور، مهرداد (۱۳۸۵). «بررسی رابطه رضایت شغلی و سلامت روان در بین کارکنان کمیته امداد امام خمینی (ره) استان چهارمحال و بختیاری». *پژوهش‌های مدیریت و بازرگانی*، ۲: ۳۰-۲۲.
- خلج‌اسدی، شدیده (۱۳۸۶). «بررسی رابطه بین رضایت شغلی با سلامت روانی زنان و مردان شاغل دانشگاه آزاد گرمسار». پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن.
- شمسی، علی (۱۳۸۲). «بررسی رابطه بین رضایت شغلی، سلامت روان و باور منطقی معلمان کلاس سوم راهنمایی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان آنان در شهرستان خمین سال تحصیلی ۱۳۸۱-۱۳۸۲». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی. دانشگاه تربیت معلم.
- کاهه، داوود؛ هیودی، طیبه (۱۳۹۱). «رضایت شغلی و سلامت روان». *فصلنامه پایش*، ۱۱ (۳): ۳۹۱-۳۹۷.
- گروسی فرشی، میرتقی؛ مانی، آراش (۱۳۸۳). «بررسی سلامت روان کارکنان شرکت نفت تبریز». *دانشور رفتار* (دانشگاه شاهد)، ۱۱ (۴): ۶۵-۷۳.
- نوربخش، مهوش؛ علی‌زاده، محمود (۱۳۸۳). «بررسی رضایت شغلی دبیران تربیت بدنی شهرستان اهواز». *حرکت*، ۴: ۱۷۱-۱۸۹.
- ویروی، امیرعلی محمد (۱۳۸۷). «مقایسه رضایت شغلی و سلامت روان آموزگاران مدارس عادی و

استثنایی شهر زنجان». پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی.
ویسی، مختار؛ و دیگران (۱۳۷۹). «تأثیر استرس شغلی بر خشنودی شغلی و سلامت روان». *اندیشه و رفتار*، ۶ (۲ و ۳): ۷۰-۷۸.
هومن، حیدرعلی (۱۳۸۱). *تهیه و استاندارد ساختن مقیاس سنجش رضایت شغلی*. تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی.

Aase, Olave; Bele, Edvard (2010). "Managers' job resources and demands as determinants of their job satisfaction and mental health". MS dissertation in Work- and Organizational Psychology, University of Bergen.

Agho, Mueller; Price (1993). "Determinants of job satisfaction: An empirical test of a causal model". *Human Relations*, 46:1007-1027.

Ahadi, Batool (2009). "Relationship between mental health & job satisfaction among high school principals & teacher in Iran". *Research Journal of Biological Sciences* 4(3): 363-368.

Colbjørnsen, T.; Drake, I.; Haukedal, W. (2001). "Norske ledere i omskiftelige tider [Norwegian managers in changing times]". AFFs lederundersøkelse [AFF's Manager Survey].

Elisa, F. Topper (2008). "Job satisfaction in libraries: Love it or leave it". *New Library World*, 809 (5/6): 287.

Faragher, BE.; Cass, M.; Cooper, CL. (2005). "The relationship between job satisfaction and health: A meta-analysis". *Occupational and Environmental Medicine*, 62: 105-112.

Justina, A.V. Fischer; Alfonso, Sousa-Poza (2007). "Personality, job satisfaction and health - The mediating influence of affectivity". University of St. Gallen, Discussion Paper no. 2007-31. from: <http://ideas.repec.org/p/usg/dp2007/2007-31.html>.

Loreta, Gustainiene; Aukse, Endriulaitiene (2009). "Job satisfaction & subjective health among sales managers". *Baltic Journal of Management*, 4(1): 51.

Lounsbury, Joun; et al. (2004). "Personality, career satisfaction & life & Mental health satisfaction: test of a directional model". *Journal of Career Assessment*, 12: 395- 406.

Maheshbabu, N.; Jadhav, S.G. (2012). "Job satisfaction and mental health of secondary

school couple teachers". *Golden Research Thoughts*, 2(6): 1-5.

Strivatra, A. K. (2001). "Occupational stress & oconsequent strains in relation & personal-ity". *Journal of the Academy of Applied psychology*, 27 (1-2): 22-36.

Taghavi, M. (2001). "Assessment of the validity and reliability of the general health ques-tionnaire". *Journal of Psychology*, 5(4): 381-398.

استناد به این مقاله:

حریری، نجلا؛ بطلانی، فهیمه (۱۳۹۲). «رابطه سلامت روان و رضایت شغلی کتابداران دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان اصفهان». *فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۲۴(۲): ۵۸-۷۵.

